

(FzGonzz., *Oseja*, 355), Santander, Rioja i Bascongas des (cf. la meua nota en *RFillisp.* vi, 216). En efecte, *tanga* és també base, traduït «acetre, pote, tanque» per Azkue; d'on el derivat basc *langart* (bisc., guip.), i *takart* a Ondarrabia, per a 'ferrada, galleda de fusta amb una ansa per eixaugar les llanxes', cast. bascongat *tan-garte* (Azkue).

Ara bé, com que el poeta Vasco Díaz Tanco, que era de Fregenal, SO. de la prov. de Badajoz, i va escriure des de 1500 a 1550, es feia anomenar com a nom arcàdic *Claridón del Estanque*, sabem que en aquesta època *tanco* s'usava com a sinònim d'"estanyol", 'gran bassa', en el cast. de l'Extremadura occidental (d'influència lleonesa). Avui en dia *tanque* és d'ús molt viu en el Nord de Portugal, en el sentit d'"embassament, resclosa" o 'piscina' (ex. de Baião en Leite de V., *Opúsc.* II, 79, 86), ja citat com galleg pel P. Sarmiento (*CalVG*, 228v); i fins a les Landes, Gasconya, sembla que s'estén aquest terme, car allí diuen *tenqué* «vaisseau vinaire pour faire la piquette» (Métivier).

En moltes regions de l'Amèrica del Sud, ja no és sols una cisterna o dipòsit, sinó un veritable estanyol, i fins pot arribar a ser un estany natural. A Xile i a Colòmbia s'hi degué implantar des dels primers temps colonials car hi apareix soldat amb el terrer, en un gran nombre de topònims tradicionals: *rio Tanquecito*, *Quebrada Tanques*, *Lagunas de Tanque Chico* i *Tanque Grande*, tots ells llocs situats de 80 o 100 km. al Sud de Bogotà; més copiós encara a Xile (parcialment en la variant araucanitzada *Tranque*).

S'havia dit superficialment que el *tanque* americà i cast. dial. era un anglicisme. Però és a la inversa: els especialistes indòlegs i anglistes han establert que des del portugués va passar ja en el S. XVI a les llengües marati, gujerati i altres de la Índia (veg. RSDalgado, *Glossário Luso-Asiático*, Lisboa, 1920-1, s. v.; Hobson-Jobson; i Jules Bloch, *Journal Asiatique*, 1919, o *RLus.* xxiv, 300); des d'allà va passar a l'angl. *tank* 'piscina' [1616], 'galleda, bujola' [1690], i des de la guerra de 1917 ha tingut la internacionalització bèl·lica que sap tothom.

Com fóra possible explicar aquest gran conjunt occidental sinó suposant que en època preliterària convisqueren en l'O. hispànic les quatre variants verbals *tancar*/*atancar*/*entancar*/*estancar*.¹³ Les tres últimes s'hi mantingueren més o menys com a verbs, mentre que la primera, després d'engendrar derivats substantius, s'hi antequà des de molt antic com a verb, i sens dubte no hi havia tingut mai l'enorme vitalitat que ha demostrat en català.

Encara n'hi hagué un més, si tingué real existència *entretancar* 'ajustar, mig-tancar, una porta': «E la Magdalena mes-se entre duas portas qui eran *entretancadas*, e ella de dins escoltava Jesús Christ», St. Pere Pasqual (*Opúsculos varios*, 7v^o, *DBal.*). Que un congènere de (*es*)*tancar* vagi tenir alguna vida en mossàrab, no és més que una hipòtesi de flac fonament.¹⁴

Tancare 'tancar' consta, però, en sard. S'usa a tot Sardenya, segons Spano, i per diverses raons jo dub-

tava en el DCEC/DECH de si era autòcton o manlleu del català; MLWagner, insisteix que és catalanisme segur (*DEiSdo.* II, 463; *RFgn.* LXXIX, 249-50, cf. *RLiR* IV, 11) i convé atènyer-se a la seva autoritat.¹⁵ Dubto més que siguin sòlides les raons que té Wagner per descartar la possibilitat que les *tancas* 'terrenys closos', 'finques rústiques', tan típiques de Sardenya (recorrem les obres de Grazia Deledda) no tinguin res de pre-romà, i que no hi hagi relació amb el cors *tancu* 'arbusc espinós', sinó manlleu del cat. *tanca*; no caldrà ara insistir-hi sinó remetre al dicc. de Wagner i al que en dic en el DECH II, 772a51-b28 i n. 16. En tot cas no hi hauria raons per rebutjar la idea que els sards i cors *tanca*/*tancu* siguin d'origen pre-romà diferent del de *tancar*, potser mots proto-mediterranis, i que a les Illes els dos corrents etimològics s'haguessin sumat i superposat; això ajudaria a comprendre l'enorme arrelament de la *tanca* sarda, i la general acceptació a Sardenya del catalanisme *tancare*.¹⁶

DERIV.: *Tanc* [DAg.] 'interrupció d'un canal o sèquia': «La Parada de J. i L'Almenara avui no són més que *tànques* de reg o casetes de comporta» val. (Riola, 1961). *Tancada*. *Tancadeta*, mena d'encanyissat que es fa a l'Albufera de Val.: del reglament de pesca del Palmar: «no se podrán usar paraderas en la época en que se prohiben las *tancaetas*» (1962).

Molt documentat el derivat *tancador*: es digué molt sovint de la sivella usada per mantenir clos un llibre a l'antiga (1366, *AlcM*; 1390, *DAg.*): «un llibre --- a dos *tancadors* de fil groc», inv. del Rei Martí, c. 1408 (Bofarull, *Marina Cat.*, 118); «lo Mestre de Sentències, ab dos *tancadors*; Virgili, de pergamí, ab 4 *tancadors*», inv. de 1483 (Caretà, *Barbr.*, p. 60, en lloc del cast. intolerable *broche*); «--- religar los llibres --- *tancadors* de coure: uncinulí cupreí», OPou (*ThPu.*, 176); 'dispositiu per tancar una entrada': «d'aquell covent / --- / los *tancadós* / e los gafets / huy són desfets / --- / res no s'hi *tanca* / --- / dintre s'hi justa / ---», JRoig (*Spill*, 7407). *Tancadura* [mj. S. XIII]: «--- qui-ls meylura: / no metes ton tresaur / dins àvol *tancadura* / ---», Guillem de Cervera (80d); Cerverí i *VidesR* (supra); «en los quals n'ha 2 sense nou --- portes ubertes e sense neguna *tanquadura*», ross. a. 1369; «les *tancadures*, ço és baldes o forrellats», JnEsteve a. 1472 (*LiEleg.*). *Tancall*. *Tancament* [Llull; 1461, *DAg.*].

Tancat, adjectiu: sobretot en els Pirineus i Ports Ibèrics es diu dels barrancs i passos encinglerats on el pas queda barrat per un cingle; veg. supra, *La Feixana Tancada* a la vall de Benasc: «la Font de la Barçella és un barranc *tancat*, en els engorjats de la Rambla de Selumbres», comarca Morella (Cinctorres, 1961). Subst. m. [1647, *DTol.*]; 'un clos': amb diverses aplicacions es un mot usat en totes les zones dialectals; Barcelonès [1915] etc.; en el P. Val. també pertot: en el Nord closos muntanyencs, més fèrtils que la zona circumdant, sovint amb nom propi, com «*Tançá(d)* de la Servera» Ares; Cinctorres; molts en els afors de CastPna. T. de Fadrell, d'Espardusser, de Carruana, de Palado --- (1961). A l'Albufera, de la banda de